

STORTINGET

Innst. 150 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 41 (2020–2021)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Datatilsynets og Personvernemndas årsrapportar for 2020

Til Stortinget

Sammendrag

Det blir i innleiinga frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet i pkt. 1 i meldinga peikt på at til liks med for resten av verda var 2020 eit spesielt år for Datatilsynet og Personvernemnda. Koronapandemien har prega begge verksemdene, om enn i ulik grad.

Overgangen til personopplysningsloven 2018, som gjennomførte EUs personvernforordning (forordning 2016/679) i norsk rett, pregar framleis verksemda til Datatilsynet og Personvernemnda.

I innleiinga si gjev departementet ein nærare omtale av følgjande tema:

- Personvern i ein pandemisituasjon, jf. pkt. 1.1 i meldinga
- Ansvarleg bruk av personopplysningar, jf. pkt. 1.2 i meldinga
- Gjenbruk av personopplysningar i forvaltninga, jf. pkt. 1.3 i meldinga
- Personvernkommisjonen (oppnemnd i statsråd 23. juni 2020 – skal etter planen levere utgreiinga si innan 1. juni 2022.), jf. pkt. 1.4 i meldinga
- Utvida verkeområde for personopplysningsloven, jf. pkt. 1.5 i meldinga

I pkt. 2 i meldinga går merknader frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Datatilsynets årsrap-

port fram. Departementet gjev ein nærare omtale av følgjande tema:

- Korleis koronapandemien har påverka verksemda til Datatilsynet, jf. pkt. 2.1 i meldinga
- Etablering av ei regulatorisk sandkasse for personvern og kunstig intelligens (KI), jf. pkt. 2.2 i meldinga
- Barn, unge og utdanning, jf. pkt. 2.3 i meldinga
- Datatilsynets nasjonale samarbeidsrelasjonar, jf. pkt. 2.4 i meldinga
- Internasjonalt samarbeid, jf. pkt. 2.5 i meldinga

I pkt. 3 i meldinga går merknader frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Personvernemndas årsrapport fram. I kapitlet er blant anna følgjande tema omtalte: Talet på saker, vedtak og møte, koronapandemien, om å skrive gode vedtak, overgangen frå personopplysningsloven 2000 til personopplysningsloven 2018 med varierte og til dels nye problemstillingar, irekna omtale av særskilde saker, tilbakevendande temattikk som sletting av personopplysningar frå ulike register eller saksmapper og sletting av søkjetreff i Google. Interesseavveginga mellom ytringsfridom og personvern vert òg omtalt. Til slutt er det omtale knytt til omfanget av saksmengda til Personvernemnda.

I pkt. 4 i meldinga er det eit kapittel om administrasjon og ressursar. I pkt. 4.1 blir det gitt ein omtale av Datatilsynets budsjett og rammevilkår. Her blir det blant anna gitt ein omtale av bruken av tildelte budsjettmidlar, om leiinga og organiseringa av tilsynet, om endra prioriteringar på grunn av pandemien. Det blir vidare gitt ein omtale av auken i talet på avviksmeldingar knytt til personvernregelverket og verknader av dette. Det blir i meldinga vist til at internasjonalt arbeid òg har auka i omfang og viktighet. Det blir i meldinga gitt ein

omtale av auken i talet på nye saker og om talet på vedtak, type vedtak og klager på vedtak, og om avgjerder om gebyr og tvangsmulkt.

I pkt. 4.2 blir budsjettet og rammevilkåra til Personvernemnda omhandla. Det blir gitt ein omtale av organiseringa og leiinga av organet, om sekretariatet og om bruken av budsjettmidla.

I begge desse kapitla vurderer departementet korleis løyvinga er brukt og oppgåvene gjennomførte i 2020.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Bjørnar Laabak og Helge André Njåstad, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, Tobias Drevland Lund, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til meldingen. Pandemien har preget arbeidet til Datatilsynet og Personvernemnda fordi det oppstod ulike personvernproblemstillinger som følge av pandemien. Innføringen av EUs personvernforordning har preget arbeidet i Datatilsynet og Personvernemnda siden 2018, det har også blitt mer fokus på personvern i samfunnet og et økt saksomfang.

Komiteen støtter at Datatilsynet utviste mer fleksibilitet og skjønn enn i en normalsituasjon når Norge stengte ned i mars 2020. Datatilsynet valgte blant annet å ikke håndheve brudd på 72-timersfristen i personvernforordninga for å melde inn brudd på personopplysningssikkerhet. Fordi mange bedrifter slet økonomisk og var avhengige av statlige kompensasjonsmidler, var Datatilsynet varsomme med å pålegge gebyr for brudd, særlig til mindre bedrifter.

Komiteen merker seg at den første smittestoppen ble en sak for Datatilsynet. Datatilsynet mente blant annet at nytteverdien til appen ikke var tilstrekkelig dokumentert, og at nødvendigheten av å bruke GPS-lokasjonsdata ikke var godt nok begrunnet. I tillegg var Datatilsynet kritisk til at brukerne ikke kunne velge å dele personopplysninger til bare ett eller enkelte av flere konkrete formål som appen var tenkt å ivareta. Som følge av varselet valgte FHI å stanse datainnsamlinga og å slette opplysningene som var samlet inn. I desember 2020 lanserte FHI en ny versjon av Smittestopp. Den nye versjonen har bare smitte- og kontaktsporing som formål, og, som for den første versjonen av Smittestopp, er det frivillig å ta appen i bruk. Komiteen vil understre-

ke viktigheten av Datatilsynets arbeid i denne saken, og mener det er viktig å ivareta personvernet også i situasjoner med tidspress. I forlengelsen av dette viser komiteen til at Datatilsynet i årsrapporten påpeker at flere av tiltakene som ble iverksatt da samfunnet stengte ned våren 2020, og/eller den raske implementeringa av disse, ikke ville vært nødvendig i en normalsituasjon. Datatilsynet understreker hvor viktig det er at samfunnet kommer tilbake til en før-korona-tilstand på dette området, komiteen støtter dette.

Komiteen viser til at Datatilsynet i 2020 har etablert en regulatorisk sandkasse for ansvarlig kunstig intelligens. Målet er å stimulere til etisk og forsvarlig bruk av kunstig intelligens. Sandkassen skal hjelpe aktører med å følge personvernregelverket og utvikle personvernvennlige løsninger. I sandkassen skal Datatilsynet gi gratis veiledning til utvalgte prosjekter.

Komiteen mener Datatilsynets prioritering om å gi god veiledning om problemstillinger som oppstod på grunn av pandemien, er riktig. Tilsynet har fått spørsmål om behandling av personopplysninger i arbeidslivet, digitale legekonsultasjoner, bruk av digitale verktøy i skolen, mv.

Komiteen viser til at digitaliseringen av samfunnet skjøt fart da pandemien startet, og at utfordringer knyttet til datasikkerhet og personvern har blitt svært aktuelle. Problemstillinger som omhandler sikkerhet rundt barn og unges data, har hatt et særlig fokus, komiteen vil understreke viktigheten av dette. Bruken av «gratis» dataprogrammer i skolen har blitt belyst av Datatilsynet ettersom en forutsetning for å ta programmene i bruk er å utlevere personopplysninger som selskapene igjen bruker i kommersiell sammenheng. Komiteen mener den økende graden av digitalisering i samfunnet krever økt fokus på sikkerhet og kunnskap til befolkningen. Barn og unge har begrensede forutsetninger for å forstå omfanget av å samtykke til deling av personopplysninger, for disse gruppene er det særlig viktig med sikkerhetsløsninger og kompetanse for å ivareta personvernet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt merker seg at rapportene beskriver mange av de utfordringene og erfaringene et år med pandemi har gitt både Datatilsynet og Personvernemnda. Denne perioden har vist noen utfordringer som både må evalueres og føre til endringer. Økningen i antall henvendelser til Personvernemnda understreker omfanget og alvoret i dette.

Disse medlemmer viser til en rask økning i bruk av digitale møteplattformer som ikke er tilstrekkelig risikovurdert. Innføring av smitte-app bar preg av hastverksarbeid, og vil kreve et bedre forarbeid om man skulle ha behov for dette i fremtiden.

Disse medlemmer påpeker at bruken av digitale verktøy i skolen åpner for kommersielle aktører som ønsker skolen som en markedsføringsarena for reklame. Dette er særdeles uheldig og må ikke bli en praksis i norsk skole. Barn og unge skal ha en læringsarena som er nøytral og uten markedskreftenes påvirkning til økt forbruk.

Disse medlemmer vil påpeke at utviklingen av kunstig intelligens medfører utfordringer som krever større grad av lovregulering. Vi ser i dag at profilering basert på Kunstig Intelligens (KI) medfører økt ulovlig forskjellsbehandling på flere områder. I tillegg så er et utstrakt salg av personopplysninger noe som medfører manglende tillit blant folk, og dette er i seg selv urovek-kende og bør vies oppmerksomhet i det videre arbeidet.

Disse medlemmer leser av rapporten fra Datatilsynet at man har hatt et annerledes og travelt år, og en ekstraordinær situasjon har satt vanlig drift noe tilbake. Det er derfor viktig at det prioriteres tilstrekkelige ressurser for å ta igjen etterslep, og håndtere nye utfordringer som følge av digital utvikling og erfaringer etter pandemien.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at pandemien medførte en rask økning i bruk av digitale plattformer. Disse medlemmer anerkjenner at

for å få best mulig kunnskap om pandemiens gang i Norge, mobilitet, hvor og når smitten skjedde, samt mulighet til raskt å varsle nærkontakter, ble det utviklet en smitte-app. Disse medlemmer viser til at FHI var i dialog med Datatilsynet underveis i utviklingen av appen, men at man under normale omstendigheter ville ha brukt mer tid på utviklingen av smitte-appen enn den tiden man hadde til rådighet våren 2020. Disse medlemmer viser til at hensikten med smitte-appen var å få best mulig kunnskap om smitteveier, som kunne bidra til mest mulig treffsikre og minst mulig inngripende tiltak til for å begrense smitte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 41 (2020–2021) – Datatilsynets og Personvernemndas årsrapportar for 2020 – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 15. februar 2022

Lene Vågslid

leder

Kathrine Kleveland

ordfører

